

ПРИРАЧНИК

ЗА ПОДДРШКА НА РЕШАВАЊЕТО СПОРОВИ
ВО МУЛТИКУЛТУРНИТЕ ЗАЕДНИЦИ

Јули 2012

Оваа публикација е изработена во рамките на Програмата на Обединетите нации за подобрување на меѓу-етничкиот дијалог и соработка. Програмата ја спроведуваат UNDP, UNICEF и UNESCO, со финансиска поддршка од Фондот за постигнување на милениумските развојни цели, финансиран од Кралството Шпанија. Придонес даде и швајцарското федерално Министерство за надворешни работи.

Оваа публикација е поддржана од Здружението на единиците на локална самоуправа (ЗЕЛС), и ќе се користи како алатка за членовите – општините. ЗЕЛС е единствен претставник на 84 општини и Град Скопје, посветен на развојот на системот на локална самоуправа, и работи врз основа на принципите на еднаквост на членовите, лојалност, политичка независност и Европски стандарди.

Техничка поддршка и водство обезбеди Грегори Атила Конор, специјалист за мир и развој, УНДП, којшто е автор на овој извештај со придонес од Проектот за интегративна медијација „Кристијан Шварц Шилинг“, непрофитна организација со седиште во Берлин, Германија, којашто спроведува проекти за решавање спорови.

Мислењата и гледиштата изразени во оваа публикација не ги одразуваат неопходно и мислењата или гледиштата на УНДП, Обединетите нации или на други релевантни организации.

Фотографии: Програма на ООН за Подобрување на меѓуетничкиот дијалог и соработка меѓу заедниците

ПРИРАЧНИК

**ЗА ПОДДРШКА НА РЕШАВАЊЕТО СПОРОВИ ВО
МУЛТИКУЛТУРНИТЕ ЗАЕДНИЦИ И ОПШТИНИ**

Благодарност

УНДП сака да изрази благодарност до д-р Хуан Дијаз и вработените во Проектот на „Кристијан Шварц Шилинг“ за нивниот придонес во оваа публикација.

УНДП, исто така, сака да ѝ се заблагодари на д-р Даниела Коларова, директор на „Партнери за демократска промена“, за нејзиниот придонес околу успешните напори за медијација во мултиетничките општини.

Содржина

Вовед	6
Цел на прирачникот	7
Какко да се користи овој прирачник	7
За решавањето спорови во прирачникот	8

Дел 1: Концепциска рамка	10
Спорови во мултикултурни општини	11

Дел 2: Ставање на концептите во акција	18
---	-----------

Практични упатства за решавање спорови во заедницата	19
Како да се анализираат спорите	19
Принципи на решавање спорови	22

Формати на решавање спорови	24
------------------------------------	-----------

Преговарање	25
Што е тоа преговарање?	25
Кога се користи?	30
Кој го прави?	31
Зошто е корисно?	31

Олеснување	34
Што е тоа олеснување?	34
Кога се користи олеснувањето?	34
Кој олеснува?	35
Зошто олеснувањето е корисно?	36

Како да се развијат опции	40
----------------------------------	-----------

Медијација 43

Што е тоа медијација? 43

Кога се користи медијацијата? 45

Кој врши медијација? 45

Зошто медијацијата е корисна? 46

Кога медијацијата е тешка? 47

Улогата на редот во медијацијата 51

Дијалог 52

Што е тоа дијалог? 52

Кога се користи дијалогот? 52

Кој води дијалог? 54

Зошто дијалогот е корисен? 55

Системи за рано предупредување и дијалог 58

Помирување 60

Што е тоа помирување? 60

Кога се користи помирувањето? 60

Кој врши помирување? 61

Зошто помирувањето е корисно? 61

Некои корисни работи за решавање спорови 64

Дел 3: Ресурси 68

Ресурси 69

Вовед

Цел на прирачникот

Целта на овој прирачник е на граѓаните, локалните самоуправи и организациите во заедниците, да им се даде преглед на практиките што може да се користат за решавање на спорови во мултикултурните општини. Овој прирачник е насочен и кон ориентирање на неговите читатели кон локалните ресурси на кои може да се повикаат, а кои можат да помогнат во решавањето на спорови во заедницата.

Како да се користи овој прирачник

За поединците кои не се професионално ангажирани во областа на решавањето спорови, огромното количество информации може да биде сложено. Освен тоа, иако решавањето спорови се покажало како корисен и исплатлив начин за спречување и ублажување на конфликтот во мултикултурните средини, на локалните лидери не им е секогаш веднаш јасно како да започнат со таквиот ангажман.

Овој прирачник има за цел да обезбеди лесно достапна почетна точка за лидерите во заедницата кои сакаат да се обратат до експерти за помош при медијација во споровите. Прирачникот вклучува практични информации за различните методи на решавање спорови, истовремено давајќи примери на успех што проеизлегле од нивната примена.

Овој прирачник не заговара читателот директно да посредува или да го реши спорот. Напротив, тој има за цел да го информира читателот за различните пристапи кон решавањето спорови во заедницата кои може да се земат предвид. Притоа, неговата цел е да го насочи читателот кон ресурсите достапни во заедницата и во земјата, коишто може да помогнат за да се разрешат тие спорови.

За решавањето спорови во прирачникот

Фокусот на овој прирачник е заснован врз практиките што може да помогнат во решавањето спорови во заедниците на мултикултурните општини.

Прирачникот примарно ги истражува начините за надминување јавните (на пример, интернетички, поврзани со ресурси, или училишни), наместо на приватните спорови. Се прави некаков исклучок кога се во прашање меѓучовечките спорови, коишто може да станат проблем во заедницата доколку не се решат соодветно и експедитивно.

Овој прирачник не вклучува методи за судски или службени процеси. Одредени вонсудски процеси поврзани со алтернативното решавање спорови – механизми кои се алтернатива на целосните судски процеси – исто така, овде не се вклучени.

За читателот е важно да забележи дека практиките што се заговараат во овој прирачник – вклучувајќи ги и оние што одговараат на алтернативното решавање на спорови – неможе да го заменат формалниот правосуден систем. Во случаи на повреда на правата или на кривично дело треба да се користи формалниот правен систем.

Навистина, само со алтернативното решавање спорови не може да се исправи первазивната неправда, дискриминацијата или прекршувањето на човековите права. Форматите опишани во овој прирачник се доброволни и немаат за цел /не треба да ги заменат задолжителните процеси, вклучувајќи ги и оние одредени со Законот за медијација.

Иако формите на решавање спорови претставени во овој прирачник може генерално да се користат како средства за барање неформална правда или за применување на рамноправноста во конкретни случаи, не треба да се очекува ваквите формати да се користат за промена на широко распространетите општествени норми. Поради ова, може да бидат потребни дополнителни формати или процеси, или можеби треба да имаат предност пред напорите за решавање спорови во заедницата.

Овие процеси може да вклучат:

Судски постапки каква што е граѓанска парница и други судски постапки што обично завршуваат со пресуда;

Арбитража во којашто трета страна има надлежност да издаде обврзувачко или необврзувачко решение;

Колаборативно право според кое секоја од двете страни бара од својот адвокат да постигне договор според строги договорни услови;

Ресторативна правда во којашто фокусот е ставен врз потребата на жртвите, сторителите и заедниците, наместо врз строгите законски принципи; и

Народен правобранител (омбудсман) којшто е услуга што се дава заради заштита на уставните и законските права на граѓаните.

За да им помогне на читателите да ја сфатат целата низа можности што може да помогнат при решавањето споровите, овој прирачник во додатокот вклучува и информации за достапните ресурси заедно со поддршката за службените и законските процеси на решавањето спорови.

Дел 1:
Концепциска
рамка

Спорови во мултикултурните општини

Споровите меѓу поединци и групи сочинуваат природен дел на човечките односи. Понекогаш, таквите несогласувања се дел од заедничката историја на заедницата или компонента на нејзините традиции. Така, споровите може да ја карактеризираат заедницата на позитивен начин, особено преку фолклорот, обичаите или традициите. Тие може да ја карактеризираат заедницата и на негативен начин: споровите може да ги поткопаат добрите односи, особено ако се закоренат во заедницата поради сложени фактори како што се економскиот диспаритет или политизацијата на општествените односи.

Бидејќи личните и групните односи се појавуваат во многубројни стилови и интензитети – од позитивни до негативни – истото се случува и со споровите. Така, различната природа на споровите бара повеќе начини за нивно разрешување.

Како и зошто започнуваат споровите?

Несогласувањата започнуваат кога две или повеќе страни ќе откријат дека имаат некомпатибилни гледишта или цели. Како што растат несогласувањата, така вклучените страни може да почнат меѓусебно да се присилуваат или да се провоцираат, што води до спор. Ако страните не можат да постигнат меѓусебен компромис – или барем да го напуштат проблемот – тие може да прибегнат кон опструкции, неактивност, протест или насилство за да ја докажат својата страна во расправијата.

Во мултикултурните средини, кога таквите спорови не се решаваат, ризикот страните да ги перцепираат своите разлики како нешто што произлегува од културни или други општествени разлики се зголемува. Во тие заедници, ризикот дека ваквите меѓучовечки спорови ќе бидат гледани низ културна, расна, религиозна или етничка призма, исто така може да порасне доколку постојат перцепции на претходни случаи на

дискриминација врз една или повеќе групи во заедницата и општеството. Дури и кога само се перцепираат таквите разлики, самата перцепција може да биде доволна спорот да прерасне од лично на пошироко ниво во заедницата.

Кога спорот ќе стигне до заедницата, тој може бргу да се усложни. Веднаш вклучува повеќе лица кои може да не поседуваат доволно информации за изворот на спорот. Понекогаш, ваквите дополнителни страни може да одлучат да поддржат еден од учесниците во спорот врз основа на културна поврзаност или на заедничка перцепција на разликите со другите заедници.

Споровите меѓу заедниците може да се дефинираат како спорови кои вклучуваат две или повеќе групи кои се под влијание на културната заднина (историја, етничка припадност, идентитет, јазик, боја, религија, професија, возраст), а кои произлегуваат од реални или од перцепирани разлики (во моќта, социјални, економски или во структурите на одлучување). Ако се остават неразрешени, учесниците во спорот може да прибегнат кон неактивност, опструкција или насилство за да постигнат решение што одговара на нивните цели.

Затоа, важно е да се утврди најсоодветниот механизам за решавање спорови во различни општини во рана фаза. Тој напор може да помогне да се осигура кога ќе избувне мал спор, тој да не влијае врз пошироката заедница.

Со овој прирачник се воведуваат многуте креативни и успешни приоди за решавање проблеми, се претставуваат напорите кои се преземаат за решавање спорови во заедницата и коишто може да им помогнат на лидерите во мултикултурните општини рано да ги спречат споровите.

Овој дијаграм ја илустрира спиралата на конфликтот.

Движејќи се нагоре по спиралата, секој проблем, прашање или загриженост на учесниците во спорот расте, додека заднината на првичниот проблем станува се подалечна. Секоја реакција е причина за одмазда.

Постепено, се создава чувство на криза. Учесниците во спорот се заглавуваат на своите позиции и сакаат да победат по секоја цена без оглед на данокот што може да го земе таквото однесување. Оваа состојба е позната како „стапица“.

С повеќе, учесниците во спорот ја губат меѓусебната доверба. Како резултат на тоа, станува потешко да се утврдат фактите што се потребни за анализа на спорот. Дотогаш, секоја страна, дури и техничките проблеми веќе може да ги смета за меѓународни.

Решавање спорови: преглед

Решавањето спорови е процес на човечка интеракција во кој страните се обидуваат да ги разрешат своите разлики преку ненасилни средства. Во некои случаи, таквата интеракција може да изискува доброволна помош од прифатена трета страна.

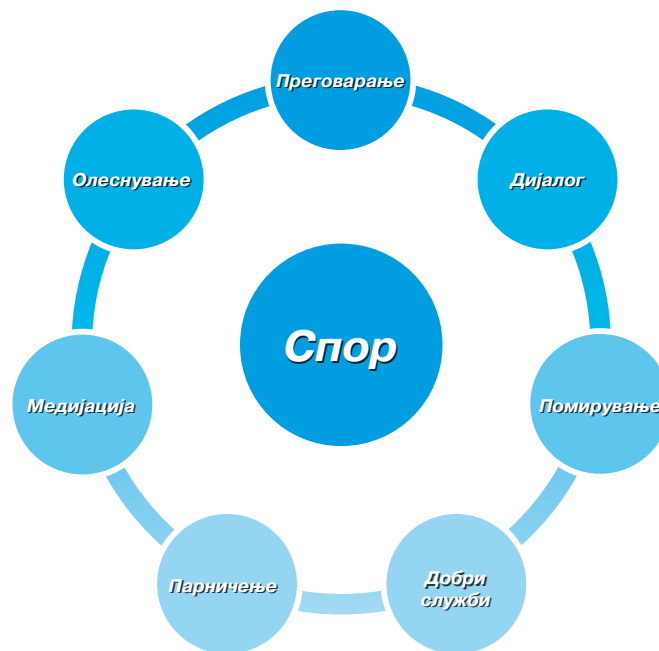
Еден од најлесните и најприродни начини за решавање спор е преку директно преговарање меѓу учесниците во спорот. Овој метод, којшто понатаму се опишува во прирачников, често е ефективен за разрешување на меѓучовечки конфликт.

Ако спорот е посложен, особено ако се вклучени групи и институции, ако се наелектризирани емоциите на учесниците во спорот, или ако спорот трае подолг временски период, можеби ќе треба да се употреби поинаква форма на решавање на спорови. Овој прирачник истражува и некои други расположиви видови на пристап.

Што да се направи кога има спор

Дво зависност од случајот, класичниот пристап на учесниците во спорот често е да побараат решение од повисок авторитет и тоа преку парница. Алтернативното решавање спорови (АРС) е уште еден вид пристап чишто процеси и техники потпаѓаат надвор од судскиот процес.

Имајќи го на ум единствениот фокус на прирачникот врз општествените проблеми и врз решавањето спорови во мултикултурни општини, можеби ќе биде покорисно читателите да размислуваат за АРС не како за алтернативно решавање на спорови, туку како за соодветно решавање на истите. Постојат неколку причини зошто ова може да е погодно за нив, во контекстот на мултикултурните општини.

Слика 1: Механизми за решавање спорови

Главната идеја зад соодветното решавање на спорови не е само да се обезбеди алтернатива на парницата, што често наоѓа поддршка во својата вонсудска заштеда на трошоци и ефикасност, туку и да се адаптира системот на решавање на спорови во општината.

Механизмите за соодветно решавање спорови може да се вклопат во различни култури и заедници, како и во различната динамика на споровите што може да се случат во мултикултурен контекст. На овој начин, механизмите за соодветно решавање спорови може да ја одразат разновидноста на општините, истовремено утврдувајќи и вклучувајќи единствени и релевантни решенија.

Заради давање ориентација и помош во утврдувањето на механизмите за соодветно решавање спорови, подоцна во овој дел, ќе бидат објаснети и главните аспекти и формати при решавањето спорови.

Вежба: За момент, испитајте го следниов измислен пример на спор што може да се случи во мултикултурна општина. Размислете, и врз основа на својот инстинкт, решете за што верувате дека би бил најдобар начин да се реши спорот. Ќе се навратиме на случајот во следното поглавје и ќе дадеме пример на еден пристап што може да се употреби за неговото решавање.

Пример за спор во мултикултурна општина

Една невладина организација (НВО) работи во мултиетничка општина на подобрување на односите во заедницата. Таа формирала мал младински центар со програма за обука и јазични курсеви, за кои дала повик за пријавување за стипендии со јасни упатства. Биле добиени многу апликации. Меѓутоа, наводно процесот на избор не бил транспарентен. Во заедницата се шират гласишта дека НВО-та им давала предност на повеќе членови од едната заедница во однос на кандидатите од другата.

Како резултат на ова, се јавува отпор кај лидерите на една етничка група во заедницата, како и кај локалните претпријатија кои одбиваат да соработуваат со НВО-та. На НВО-та ѝ е потребна поддршката од овие локални лидери и од фирмите во заедницата за да започне со програмата за обука. Ако програмата не започне наскоро, предупредува НВО-а, таа ќе мора да се пресели во друга општина каде локалните лидери се поприемчиви за соработка.

Ако тоа се случи, општината ќе загуби важна можност за младите од различните заедници, коишто заедно се соочуваат со широко распространета невработеност и немање квалификации.

Јасно, сите страни се заинтересирани за успешноста на проектот.

Дел 2:
Ставање на
концептите во акција

Практични упатства за решавање споровите во заедницата

Како да се анализираат споровите

Како прв чекор, лидерот во заедницата којшто ја гледа потребата од активирање при решавањето на спор во општинат,а треба да преземе анализа на спорот. Без неа може да се загрози исходот на процесот и да се направи повеќе штета отколку добро.

За спроведување на анализата, треба да се консултираат страните во спорот. Страните може да изберат да не соработуваат – тие се слободни да одбијат мешање. На крајот, волноста на страните да учествуваат во процесот е важна бидејќи присилното решавање на спорот обично не е одржливо.

Постојат многу начини за анализирање на споровите. Подолу е даден едноставен, а сепак холистички начин за разгледување на спорот и за утврдување каква интервенција ќе биде најкорисна.

Следниве четири категории ги претставуваат фазите кои треба да се користат за анализа на спорот:

Утврдување на проблемот

Поставување дијагноза

Разгледување на приодите

Вклучување конкретни дејствија

Вежба: За момент, размислете околу спорот за којшто прочитавте пред малку или за некој спор што би сакале да го решите во вашата заедница. Сега, помислете на кратко како би ги одговориле следниве прашања.

Утврдување на проблемот

- Која е заднината на спорот?
- Кои се актерите?
- Кои се главните проблеми?
- Кои се интересите?
- Кои области на соработка постојат?
- Кои се можните расипувачи?

Поставување дијагноза

- Какви се претпоставките за спорот?
- Како секоја страна ја перцепира другата?
- Како секоја страна се перцепира себе си?
- Како секоја страна ги перцепира аргументите на другата страна?
- Кои се можните причини за спорот?

Разгледување на можните приоди

- Кои други актери се вклучени?
- Какви интервентни стратегии биле испробани?
- Кои се можните општи идеи за помагање при проблемот?

Вклучување конкретни дејствија

- Кои конкретни дејствија или чекори треба да се преземат за да се олесни проблемот?
- Кои се позитивните и негативните страни на секој предлог?
- Кој треба да се вклучи?
- Постојат ли трети актери кои може да имаат корист од учеството?
- Зошто секој актер треба да се согласи да дојде? Што има тој од тоа?

Принципи на решавање спорови

Пред да ги разгледаме разните опции расположиви за решавање на споровите во заедницата, треба да се прегледаат и да се почитуваат следниве принципи:

- **Доверливост.**

Практичарот во решавањето спорови или лицата кои договараат спогодување, вклучувајќи ги и учесниците во спорот, мора со сигурност да воспостават безбеден простор за страните. Информациите за интересите и предизвиците мора да бидат предмет на доверливост и со нив внимателно да се ракува.

- **Родова чувствителност.**

Процесите на решавање проблеми се подобруваат преку обезбедување не само учество на мажите и жените, туку и преку додавање родов филтер на каква било анализа на конфликтот. Родовите аспекти на споровите и условите на нивното решавање мора соодветно да се третираат.

- **Инклузивност.**

Во напорот да се обезбедат максимални придобивки во решавањето на проблемите, важно е да се обезбеди да се слушнат сите релевантни гласови и да се интегрираат во процесот на решавањето спорови. Ова може да вклучи страни на кои може да се гледа како на „тврди“ или поинаку речено - тешки за постигнување компромис.

- **Омни-пристрасност.**

Иако основен принцип е да не се заземаат страни или да се дава предност, подеднакво важно е да се работи во рамките на повеќе разбирања на спорот. Важно е да се обезбеди и то, резултатот од напорот да биде праведен и фер, а праведниот исход да произлезе преку транспарентната помош за секоја страна, според потребите, вклучувајќи тука и совети, давање идеи и изградба на вештини.

- **Одговорност.**

Веродостојноста на процесот расте доколку локалните страни преземат одговорност за спроведувањето на истиот, без да бидат присилени од надворешни актери. Ова изискува адаптирање кон потребите на страните и чинителите. Решавањето на споровите во заедницата треба да биде флексибилно, динамично и фокусирано врз давање на услуги со кои се подобрува локалната одговорност.

- **Одразување на реалноста на чинителите.**

Решавањето спорови/судири во заедницата најдобро функционира кога интервенциите ја одразуваат реалноста на чинителите и се адаптираат на нивните потреби. Политичката, социјалната и економската реалност на чинителите треба секогаш да се земат предвид, за да се обезбеди заложбите и напорите на страните да бидат реални, транспарентни и прифатливи за сите страни.

- **Ориентираност кон резултати.**

Решавањето на спорови во заедницата треба да биде фокусирано врз она што може да се постигне на конкретно ниво, во конкретен момент и преку утврдување на соодветни нивоа на одговорност и опипливи резултати.

- **Градење доверба.**

Средината на меѓусебна доверба меѓу учесниците е поволна за решавањето на проблемите и за спогодување околу споровите. Таа е лепилото што го држи заедно процесот на решавање спорови во заедницата и мора бргу да се воспостави и да се одржува за страните да почнат да предвидуваат идеи околу заеднички придобивки и конечно, околу заедничкиот придонес.

Формати на решавање спорови

Сега кога ги разбирате концептите на решавање на споровите и начините за анализа на конфликтите, време е да се разбере како ваквите идеи да се стават во акција.

Следниве делови ги претставуваат релевантните формати за решавање спорови во заедницата коишто се од особена корист за мултикултурните општини.

Бидејќи изборот на најадекватниот формат за решавање спор зависи од многу варијабили, не постои истоветно решение за се. Следниов дел дава брза снимка на секој формат. Исто така, од помош е да се објасни како разни формати може да се применат на конкретни предизвици користејќи одредени примери. Ова треба да ви помогне да го утврдите најрелевантниот модел за користење во конкретен контекст.

Видови решавање спорови опфатени во овој водич:

Преговарање

Што е тоа преговарање?

Преговарањето е најдиректен процес на размена помеѓу учесниците во спорот. Тоа се случува кога две или повеќе страни во конфликтот сакаат да изнајдат договор. При директното преговарање, нема вклучување на трета страна. Овој формат е вклучен во прирачникот затоа што е важно да се разбере како функционира решавањето на спорови кога учесниците во спорот користат преговарање.

Страните треба секогаш да се поттикнуваат своето несогласување да го решат директно една со друга. Пред да се понуди помош од трета страна, треба да се процени дали страните го исцрпеле потенцијалот за директни преговори.

Преговарање за решавање на проблеми

Преговарањето за решавање на проблеми е ситуација каде се вклучени двајца или повеќе чинители, не заради едноставно постигнување на индивидуален исход, туку заради постигнување поволен исход за сите страни. Целта на оваа форма на преговарање е да се договорат решенија кои на сите страни им овозможуваат да победат.

Принципи на решавање проблеми

При решавањето проблеми, се обидуваат да ги сфатите вистинските потреби и цели на другата страна (темелните причини) и да имате доволно време и внимание да ги ислушате.

Развивате дијалог со другата страна за нејзините и вашите преференци и приоритетите на сите.

Постои слободен проток на информации меѓу сите вклучени страни во процесот на решавање проблеми. Сите се обидуваат да ги стават на располагање информациите, на сите потребни јазици.

Како лице вклучено во процес на решавање проблеми, вие се обидуваат да ги нагласите сличностите меѓу потребите на различните страни, наместо да се концентрирате врз разликите. Важно е да се биде конструктивен во текот на целиот процес.

Барате заеднички решенија коишто ги исполнуваат целите на двете страни. Тоа значи дека сте креативни кога станува збор за развивање на опции за решавање на проблемот. Размислувајте „надвор од рамката“ и слободно произнесете се со креативни опции.

Иако најверојатно нема да бидат избрани, тие доведуваат до нови опции кои инаку не би биле разгледани

Постојат неколку начини на кои луѓето му приоѓаат на преговарањето. Не сите од овие приоди завршуваат со разрешување на спорот. Пет вообичаени стратегии на преговарање за решавање спорови се:

- Приспособување
- Агресија
- Компромис
- Избегнување
- Соработка

Една од најдобрите стратегии за успешно преговарање е „решавање на проблемот“ наместо натпревар. Ова значи дека учесниците сакаат заедно да работат кон изнаоѓање на решение кое е прифатливо за сите, наместо да најдат решение кое ѝ носи корист само на едната страна. Ова е особено важно при постигнувањето компромис, бидејќи чистото делењето или распределбата на ресурсите заради победа, ретко ги произведува/донсува резултатите што ги предвидува секоја страна. Приодот кон преговарањето на овој начин може да помогне да се изгради доверба и почит, како и да се одржи самопочитта на вклучените поединци.

Иако проблемот може да се чини како ситуација „добива-губи“ на почетокот, процесот на „заедничко истражување“ и дискусија може да доведе до изнаоѓање договор „добива-добива“. По ислушувањето на интересите на сите страни, може да се развијат опции така што секој да има корист од решението.

Преговорите за решавање проблеми вклучуваат слободен проток на информации, како и заеднички напори за истражување на проблемот и предлагање опции.

Брат и сестра се караат за последниот портокал во кујната. И двајцата приготвуваат празнични јадења за родителите. Братот приготвува јадење со месо за кое е потребен свеж сок од портокал, додека сестра му приготвува десерт за кој е потребна свежа кора од портокал. Кога гледаат дека нивната расправија не води никаде, братот и сестрата се решаваат на компромис со поделба на портокалот. Братот употребува половина од сокот што му треба и го фрла остатокот од портокалот. Сестрата употребува половина од кората од портокал што ѝ треба, фрлајќи го остатокот од портокалот. На крајот, ниту главното јадење, ниту десертот излегуваат како што треба и покрај договорениот компромис.

РАЗМИСЛИ

Еве десет главни принципи кои може да се применат за ефективно преговарање околу решавање на проблеми:

1. Пред да се случат какви било преговори, чинителите треба да се согласат дека преговарањето е претпочитаната форма.
2. Преговарачите треба да одлучат околу проблемот што треба да се третира.
3. Проблемот секогаш треба да се одвои од вклучените лица. На луѓето не треба да се гледа како на проблеми. Секој постигнат договор треба во најмала рака да не го оштетува односот што постои меѓу чинителите.
4. Исто така, фактите треба да се претставуваат како факти, а мислењата како мислења. Мислењата не треба да се претставуваат како факти и обратно.
5. Добрата комуникација за време на преговарањето е неопходна. Ова вклучува сигурна комуникација која е директна и искрена, наспроти пасивната или агресивната комуникација, т.е. таа е без задни намери. Целта е да се донесат информирани и разумни одлуки.
6. Чинителите треба да покажат емпатија во текот на преговарањето. Одговарањето на исказите со фрази како што се „Го разбираам вашето гледиште“ за време на несогласувањето, често може да доведе до поголема флексибилност во дискусиите и во договорените одлуки.
7. Учесниците треба да се концентрираат врз исполнување на интересите на сите страни, наместо да се расправаат строго околу своите ставови.
8. Важно е да се имаат колку што е можно повеќе опции и тие да се вреднуваат врз основа на транспарентни критериуми. Може да биде потребно да се вклучат и други опции, вон преговорите, за да се видат/проанализираат и тие опции.
9. Постигнатиот договор треба да бие реален. Лицата што одлучуваат треба заедно да застанат зад таквиот договор.
10. Преговорите за решавање проблеми што се случуваат во различни заедници треба да бидат културно сензитивни и да ги почитуваат културните и други разлики меѓу преговарачите.

Многумина не го користат преговарањето за решавање проблеми, бидејќи ваквиот формат изискува одредено ризикување и отвореност. Луѓето често избираат да го следат пристапот на понуда и контрапонуда во кој страните под притисок се движат кон средината односно кон средно решение. При промовирањето на преговори за решавање проблеми, важно е да се придобијат луѓето кон пристапот на решавање проблеми. За ова, лицето со кое се преговара треба да се охрабри да излезе од позицијата на конфронтација. Еден од начините да се прифати крајниот резултат како сценарио во кое сите добиваат е да му се пристапи на обидот како на заеднички потфат уште од самиот почеток.

Кога се користи?

Преговарањето може да се користи во разни ситуации. Обично го набљудуваме/среќаваме во нашиот секојдневен живот кога влегуваме во интеракција со луѓе заради размена на информации, производи, работни услови или други работи. Исто така, преговарањето е корисно кога постои несогласување околу тоа како да се постигнат одредени цели, да се одговори на дадени интереси и да се исполнат желбите на вклучените страни. Во третава ситуација корисно е утврдување на правилата и постапките на соработка. Најважно, преговорите се многу успешни кога страните се релативно еднакви по моќ или кога желбата за преговарање е поголема од желбата за користење принуда.

Кој го прави?

Сите секојдневно преговараат. Повеќето луѓе имаат како позитивни, така и негативни искуства со преговарањето. Тоа е дел од сите форми на решавање на спорови, бидејќи секогаш постои простор за преговарање доколку некој има добра волја и вистински намери. Затоа, тоа треба да се земе предвид во секој процес и да се поттикнува кога страните навестуваат дека се подготвени за таков потфат.

Зошто е корисно?

Најкорисниот аспект на преговарањето околу решавање проблеми е чувството на задоволство по добро завршената работа. Никој не сака да бара помош или да прифати наметнато решение. Преговарањето е форма на решавање спорови со најголема сила и во некои случаи може да биде форма на градење доверба.

Преговарање во практика

Двајца локални селанец и селанка кои живеат еден до друг сакаат да ја обработуваат својата земја. Селанецот и селанката не зборувале долго време поради зафатеноста во текот на денот. Со годините, природната меѓа меѓу двата имота исчезнала. Ниту селанецот ниту селанката не знаат каде започнува имотот на едниот, а каде завршува на другиот.

Во ова време, овците од имотот на селанецот пасат во ливадата на селанката.

За да ги спречи овците да пасат на земјиштето, селанката одлучила да подигне ограда околу земјиштето на своето семејство. Оградата била изградена според нејзиното сеќавање за првичната меѓа на семејниот имот. Нејзиниот сосед не се согласува со локацијата на оградата и тврди дека таа сега се наоѓа на неговиот имот.

Со годините, документите што ја обезбедуваат демаркацијата на имотот остареле и не се јасни. Ниедна страна не сака да попусти. Но, и двете страни мислат дека ќе требаат многу време и пари за да се изведе случајот пред суд. Нема гаранција кој ќе го добие предметот.

Ниедна страна не сака да го направи првиот чекор. Се верува и дека културните и јазичните разлики на селанецот и селанката се линиите на поделба.

Ве замолиле Вас, како почитуван жител на заедницата, да ги споите селанецот и селанката. Вие се согласувате и предлагате селанецот и селанката да ги следат принципите изложени погоре. Предлагате пред вашето вклучување, селанецот и селанката да се обидат директно да преговараат за својот случај за да изнајдат заемно задоволителен договор.

Двајцата започнуваат да преговараат и веднаш сфаќаат дека и двајцата имаат потреби коишто може да ги решат доколку соработуваат. Тие му приоѓаат на проблемот со тоа што разгледуваат сценарио во кое и двајцата добиваат, за на крајот да сфатат дека може меѓусебно да си помогнат. Тие ова го прават на тој начин што се согласуваат селанката да отвори делови од оградата за овците од соседството по неколку дена секоја недела да пасат на нејзиниот дел од имотот, во замена за јајца, зеленчук и овошје од соседната фарма

Олеснување

Што е тоа олеснување?

Олеснувањето е колаборативен процес во кој трета страна ѝ помага на група поединци или страни со дивергентни ставови да ги разменат и отворено да продискутираат за своите идеи и интереси. Третата страна го структурира разговорот меѓу страните во конфликтот за да поддржи заемно корисен исход.

Во текот на олеснувањето, третото лице овозможува простор во кој учесниците во спорот се чувствуваат волни да ги разменат своите мисли, чувства и потреби. Меѓутоа, олеснувачот никогаш не ги форсира учесниците во спорот. Напротив, олеснувачот управува со разговорот и колку што е можно повеќе останува надвор од него.

Кога се користи олеснувањето?

Олеснувањето е блага форма на интервенција во спор. Поради тоа што емоциите и разликите може да бидат нагласени, во олеснувањето се користи одредена структура заради контролирање на процесот на преговарање. Ова може да биде потребно за да се иницира состанок и да се координира дискусијата.

Лицето може да стане олеснувач на состанокот едноставно со внесување ред во дискусијата, овозможувајќи им на луѓето да си ги искажат поентите, грижејќи се да се води записник или да се користат други прифатени средства за да не се изгуби ништо во текот на дискусиите.

Во практика, понекогаш е тешко да се определи каде завршува олеснувањето, а започнува медијацијата – уште еден вид решавање спорови што ќе го испитуваме. Важно е да се забележи дека иако медијаторот понекогаш може да постапува како олеснувач, олеснувачот не посредува помеѓу страните. Сепак, олеснувачот може да вклучи одредени техники на медијација, коишто ќе ги истражиме подоцна, за напорот да остане фокусиран и координиран.

Кој олеснува?

Олеснувачот е некој којшто ги насочува состаноците, се погрижува секоја страна да добие шанса да се искаже, спроведува основни правила и стимулира дискусија преку поставување релевантни прашања. Поради овие причини олеснувачот обично е некој којшто има силни комуникациски вештини.

Олеснувачот не се вклучува во суштински прашања толку колку што тоа го прави медијаторот. Олеснувачот не е секогаш лице однадвор. Групата или институцијата може да имаат свој олеснувач или учесниците во спорот може да се согласат некое лице од нивната група да го олеснува процесот. Сепак, с повообичаено станува користењето на непристрасни олеснувачи.

Важноста на позицијата и заднината на олеснувачот во заедницата не треба да се потценуваат кога се размислува за избор на истиот. Зависно од природата на спорот и вклучените страни, олеснувачот треба да има важна улога во општеството или во локалните работи, во зависност од контекстот. Обично, олеснувачот треба да биде влијателен и почитуван во заедницата и, идеално, во мултикултурна средина треба да ги познава и да му веруваат сите групи во конфликтот. Ваквиот профил ќе му даде кредибилитет на олеснувачот, па затоа, тој треба полесно да го започне процесот на олеснување.

Зошто олеснувањето е корисно?

Обично, во дискусии или преговори што станале посложени, се користи некаква форма на олеснување. Тоа примарно им помага на учесниците во спорот да останат на патот кон целта или да ја завршат задачата на нивно заедничко задоволство. Тоа е форма на интервенција којашто би се сметала за блага од нивото на авторитет на олеснувачот, но, којашто може да биде доста моќна при спречување ескалација или вжештување на дебатата.

Кога страните со дивергентни интереси дискутираат за некој проблем, прераскажувањето на околностите или на потеклото на конфликтот понекогаш може да стане збунувачко. Тоа може да стане и емотивно и да не биде секогаш фер. Иако отворената расправија може да биде конструктивна, дури и катарзична, при постигнувањето разбирање за вистинските потреби, интереси и емоции на страната, обично е од помош трета страна да учествува во одржувањето на фокусираноста на учесниците, давајќи преглед и резиме за напредувањето на работите, и балансирајќи ја тензијата, Наведените постапки се методи што служат како функции на олеснувањето.

Вежба: Ќе се сетите од претходното поглавје на измислениот пример на спор што може да се случи во мултикултурна општина. Видете кој е вашиот првичен инстинкт, а потоа разгледајте како било употребено олеснувањето за успешно разрешување на спорот.

Олеснувањето во практика

Пример на спор во мултикултурна општина

Во една мултиетничка општина постои невладина организација (НВО) која работи на подобрување на односите во заедницата. Таа основала мал младински центар со програма за обука и јазични курсеви, за кои дала повик со јасни упатства за апликации за стипендии. Биле примени многу апликации. Меѓутоа, процесот на избор наводно не бил транспарентен. Во заедницата се шират гласишта дека НВО давала предност на повеќе членови од една заедница во однос на друга.

Како резултат на тоа, се јавува отпор за соработка со НВО од лидерите на една етничка група во заедницата, како и од локалните претпријатија. На НВО ѝ е потребна поддршката од овие локални лидери и фирми за да започне со обуката. Ако програмата не започне скоро, НВО предупредува дека ќе мора да се пресели во друга општина каде што локалните лидери се поприемчиви за соработка со неа.

Кога лидерите во заедницата сфатиле дека ако не го решат спорот, младите во општината најмногу ќе страдаат, тие решиле да се приберат. Му пристапиле на едно лице кое долго време било признато за успешната работа помеѓу различните заедници во општината, но кое не било поврзано со ниедна страна во спорот.

Олеснувачката се потрудила да добие согласност од двете страни дека ќе соработуваат со неа заради изнаоѓање решение. Таа потоа го започнала олеснувачкиот процес со организирање серија состаноци што ги водела во центарот на заедницата којшто бил лесно достапен за сите страни.

Олеснувачката успеала успешно да ги намали почетните тензии со тоа што се фокусирале врз наведениот проблем, а не врз вклучените луѓе. Таа побарала од двете страни да ја изложат својата приказна, истовремено покренувајќи важни прашања, појаснувајќи ги деталите и резимирајќи ги точките на согласување помеѓу страните.

На изненадување на лидерите, од некои групи во заедницата биле добиени далеку помалку апликации отколку што тие претпоставувале. Олеснувачката ја прашала НВО дали користела повеќе јазици или други видови работа на терен за да ги заинтересира младите од одредени заедници.

Кога дознала дека НВО го користела само јазикот на мнозинството и на неговите печатени медиуми, олеснувачката се распрашала уште колку места останале непополнети. Кога и била кажана бројка која била соодветна за сите страни, олеснувачката успеала да постигне договор НВО да даде посебен повик за апликации на членови од помалите јазични заедници користејќи ги останатите печатени медиуми на другите јазици.

Лидерите во заедницата и претпријатијата повторно ја оствариле својата соработка со НВО, чијашто младинска програма била зајакната преку вклучување на група што ја претставувала разновидноста на општината.

Како да се развијат опци

Откако го анализирајте спорот и ги разбравте интересите на вклучените страни, се наоѓате во момент во кој може да развиете опции за решавање на спорот. Ова е процес на креативно размислување – обидете се да не ги ограничувате идеите за тоа како може да се реши спорот.

СОВЕТИ

Следниве совети и прашања може да помогнат при давање идеи за најдобриот начин на решавање на спорот:

- Раздвојте ги идеите од нивното вреднување.
- Нафрлајте идеи за сите можни опции без да ја разгледувате изводливоста.
- Поврзете ги опциите со заемните придобивки и заедничките интереси.
- Обидете се да ги максимализирате придобивките коишто би произлегле од решението.
- Обидете се да ги откриете можностите.
- Вклучете интереси што не се заеднички.
- Подеднакво согледајте ги опипливите и неопипливите интереси.
- Утврдете што може да се постигне со ниски трошоци, а со високи придобивки.
- Утврдете дали има нешто што има висока вредност за едната страна, а ниска за другата.
- Утврдете дали е можно да се комбинираат ресурсите за создавање нови можности што може да им се допаднат на двете или на сите страни.
- Утврдете дали другите актери се можеби волни да искомбинираат слични ресурси заради намалување на трошокот и зголемување на наградата за двете страни.
- Барајте подобрувања за секоја опција.
- Согледајте го неопипливото.
- Погрижете се сите опции да се изнесат на маса.
- По фазата на нафрлање идеи, погрижете се да дадете приоритет на опциите врз основа на нивната изводливост.

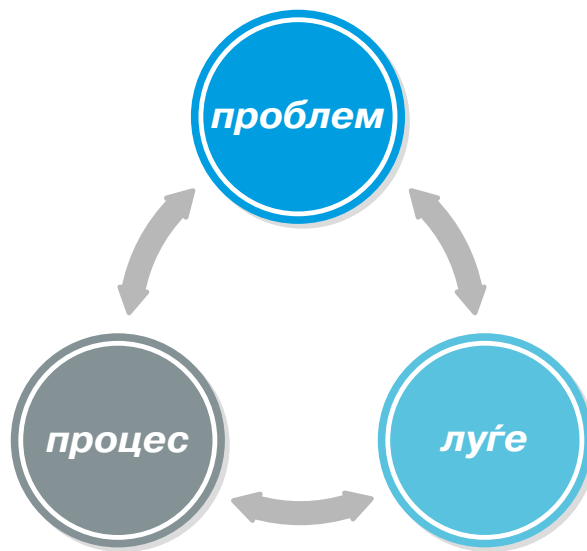
Медијација

Што е тоа медијација?

Медијацијата е орудие кое им помага на страните во конфликтот да изнајдат заеднички решенија за својот проблем. Медијацијата ја врши незамешана/незасегната трета страна која ги поддржува страните во конфликтот во градењето на меѓусебна доверба, истовремено утврдувајќи ги заедничките интереси.

Како прв чекор, преку медијацијата страните во конфликтот се поддржуваат да воспостават заедничко разбирање на проблемот. Потоа, со неа им се помага на чинителите да утврдат процес во кој се признаваат потребите и интересите на сите страни. Потоа, им се помага на страните да работат на ниво на лични односи, преку утврдување на проблемот и создавање опции и утврдување решенија за проблемот.

Учеството во процесот на медијација е доброволно. Целта е да се изнајде формален договор на кој ќе се придржуваат страните. Во зависност од фокусот на проблемот, може да се употребат разни стилови на медијација:

Фацилитативна медијација:

- медијаторот поставува прашања, ги потврдува и ги нормализира перспективите на страните во однос на конфликтот
- се обидува да ги открие интересите задскриени зад ставовите
- помага да се најдат и да се анализираат опциите, без да дава препораки

Евалвативна медијација:

- се заснова врз правни концепти на праведност и права
- медијаторот (судија) им помага на страните да постигнат решенија
- го анализира и го вреднува случајот (ги посочува слабостите)
- може да даде формални или неформални препораки
- често се одвива на посебни состаноци

Трансформативна медијација:

- медијаторот ги поддржува страните при признавање на меѓусебните потреби, интереси и перспективи
- ги јакне страните за трансформирање на нивниот однос

Медијацијата може да се опише како процес во кој прифатена трета страна им помага на страните во конфликтот своите разлики да ги разрешат ненасилно.

Кога се користи медијацијата?

Медијацијата се користи кога страните замешани во спорот се согласуваат своите разлики да ги разрешат ненасилно и бараат поддршка од неутрална трета страна која ќе им помогне во изнаоѓање на заемно прифатливо решение. Кога страните во конфликтот ќе се најдат во корсокак и ќе сфатат дека нивниот актуелен пристап не дава решение, тие може да побараат алтернативни начини за излегување од спорот. Ако двете страни се согласат да побараат помош од трета страна, медијацијата често е најдобриот пристап. Ова често се случува кога страните се влезени во спиралата на конфликтот без видлив излез и без директна комуникација.

Кој врши медијација?

Медијацијата ја врши медијатор којшто обично е неутрален и, идеално, омнипристрасен (со значење дека медијаторот може да покаже емпатија за сите вклучени страни без да зазема страна). Медијаторите може да бидат лица кои имаат официјална акредитација на медијатор или лица коишто стекнале знаење и искуства од медијација преку обуки или традиционални практики на решавање спорови. Исто така, медијаторите може да бидат лица кои немале никакво професионално искуство од медијација, но кои може да имаат добри односи во својата заедница и кои се способни да ги исполнат барањата на процесот на медијација.

Често, медијаторите треба да преземат неколку улоги во процесот на медијација. Медијаторите може да ја земат улогата на комуникатор едноставно отворајќи канали на комуникација како прв чекор за започнување дијалог. Медијаторот може да има и задача на заговорник, анализирајќи го проблемот и давајќи предлози за тоа кој може да заговара различни прашања. Освен тоа, медијаторот може да има задача и да вмрежи и да поврзе различни чинители, кои може да бидат корисни при создавањето решенија. Уште една улога на медијаторот може да биде онаа на појаснувач и едукатор, при што медијаторот ги објаснува правилата, прописите или законите и им помага на страните да придонесат кон преземање одговорност за своите постапки.

Зошто медијацијата е корисна?

Изнаоѓањето на идеално решение за спорот често тешко се постигнува. Страните вклучени во спорот понекогаш може да веруваат дека за да имаат корист од медијацијата, тие едноставно треба да постигнат компромис. Медијацијата е поинаков пристап. Тој помага да се утврдат заедничките интереси и да се најдат решенија што се прифатливи за двете страни. Медијацијата е корисна затоа што помага да се изнајдат решенија со кои сите добиваат.

Медијацијата како процес има потенцијал да создаде доверба меѓу страните. Таа може и да негува клима што е поволна за продолжување на дијалогот во заедницата.

Медијацијата е корисна во чувствителни ситуации, бидејќи исходот може да остане приватен доколку така сакаат страните во медијацијата. Ова може да се случи дури и кога исходот е експлицитно позитивен за сите страни. Сепак, еден успешен случај на медијација во мултикултурна општина се уште може да ги намали пошироките тензии меѓу групите. Медијацијата може да ги зајакне и другите ненасилни напори за решавање конфликти или да спречи слични спорови. Во постконфликтен контекст, медијацијата може да помогне и да се обезбеди одговорноста за спроведувањето на мировниот процес да остане во рацете на локалните чинители.

Кога медијацијата е тешка?

Медијацијата особено тешко се обезбедува по продолжен насилан судир. Доколку страните во судирот имаат историја на пролонгиран насилан конфликт, тие можеби не делат култура на приспособување. Во тој случај, може да е потребно повеќе време за (повторна) изградба на довербата меѓу страните во конфликтот.

Медијацијата, исто така, може да биде тешка или да не се советува доколку е присутна асиметричност на моќта во односот меѓу вклучените страни или нивните полномошници. Медијацијата се заснова врз доброволно учество и приспособување на страните во конфликтот. Ако асиметричноста на моќта доведе или може да доведе до доминација на една страна, медијацијата нема да биде возможна.

Згора на тоа, за медијацијата може да е потребен и продолжен временски период за да се стигне до позитивни резултати. Понекогаш, страните во спорот можеби нема да имаат трпение да овозможат целосно развивање на медијацијата. Поради овие причини, важно е да се земе предвид количеството време што ќе биде потребно за да се исполнат очекувањата на медијаторскиот процес.

Медијацијата во практика

Случајот на меѓуверски соживот

Граѓаните на една општина им припаѓаат на различни етнички и верски заедници. Во некои делови од општината, граѓаните се од истата група како и мнозинската заедница во земјата. Во други населби, мнозинското население е од заедници кои ги сочинуваат националните малцинства во земјата.

Општините имаат силна историја на соживот. Во некои села, две религии ги делат светите места. Речиси сите го слават фактот што општината има долга традиција на споделување меѓу членовите на различните заедници и покажување добра волја, особено кон соседите за време на верските празници.

Верскиот лидер од едно село неодамна открил дека било вандализирано светото место кое го делат две верски заедници. Тој разговара со верскиот лидер од другата заедница и тие се согласуваат да продискутираат за работата со членовите на своите заедници.

Некои од лидерите во заедницата од една религија се обидуваат да ја обвинат другата верска заедница за проблемот. Заедниците во двете општини почнуваат да реагираат негативно. Откако инцидентот се повторува на друго свето место, тој почнува да влегува во спирала.

Вие сте обучен медијатор со добри односи со луѓето во општината. Иако сте со иста етничка припадност како мнозинството во земјата, исповедате религија којашто е на малцинството. Поради тоа, сите страни отсекогаш ве гледале како доверлив лидер во заедницата.

Прво, ја анализирате ситуацијата обидувајќи се да утврдите што е проблемот. Иако медиумите почнуваат да го гледаат конфликтот помеѓу двајцата верски лидери, вие гледате дека верските лидери го делат проблемот. Од својата анализа, сфаќате дека проблемот е вандализмот што се случил врз нивниот имот. Исто така, знаете дека во локалното училиште, група млади тврдат дека тие стојат зад инцидентот оти „нема што подобро да се прави во селото.“

Како резултат на вашата анализа, одлучувате да ги споите двајцата верски лидери со младите за заедно да ги продискутираат своите прашања. Бргу утврдувате дека верските лидери не се загрижени само за вандализмот: тие не сакаат спорот да им наштети на добрите односи меѓу заедниците. Исто така, дознавате дека младите се лути оти немаат место каде што ќе одат по училиште и често провалуваат во верскиот објект за да избегаат од студот зимно време.

Се согласувате да ги поддржите двете страни за да им помогнете да изнајдат заемно прифатливо решение. Откако посредувате меѓу страните, доаѓате до одлука што им одговара на сите: верските лидери се согласуваат својата зграда преку улица да им ја отворат на младите и да работат со локалниот градоначалник од селото на подготовка на инклузивни воншколски младински активности во центарот. Во меѓувреме, младите се согласуваат повеќе да не ги вандализираат верските објекти.

Иако одлуката не е објавена пред јавноста, тензиите попуштаат, а заедниците продолжуваат со својата традиција на соживот.

Улогата на родот во медијацијата

Тза да биде успешно, во решавањето спорови мора да се анализираат и да се земат предвид родовите улоги и родовата динамика во сите фази на процесот на разрешување. Примената на родовиот пристап врз меѓучовечките односи и на родовите перспективи врз анализата и разбирањето на конфликтот ќе произведе поповолни, поправедни и поинклузивни резултати.

Родовите перспективи се важни да се сфатат од почетокот, односно уште од првата фаза на процесот на решавање спорови. Ова вклучува анализа на родовата природа на првичната причина за спорот. На пример, нееднаквоста што може да постои меѓу мажите и жените може да го направи насилното однесување спрема жените прифатливо врз основа на традициите во општеството. Во ваков случај, може да постои општествена толеранција за физичкото, психичкото, сексуалното и економското насилство врз жените. Сторителите може да бидат членови на семејството, пријатели или колеги на работа. Жените може да бидат ранливи поради својот социјален статус, немањето економска моќ или поради незастапеноста во јавниот живот.

За време на процесот на медијација, медијаторите навистина мора да бидат неутрални и, идеално, омнипристрасни, како што беше претходно кажано во овој прирачник. Меѓутоа, кога едната или двете страни изразиле родови предрасуди, или кога медијаторот станува свесен за родовата нерамнотежа на моќта меѓу страните, тој треба да преземе дејствија за да ја избалансира разликата во моќта при медијаторскиот процес. Медијаторот може да го направи ова со наведување дека процесот ќе биде родово неутрален. Можеби медијаторот ќе треба да ги тргне страните настрана за поединечно или заедно да поразговара со нив за предрасудите, доколку тие продолжат.

Дијалог

Што е тоа дијалог?

Дијалогот е разговор меѓу страните околу некој спор, или околу потенцијален спор, заради разни цели како што се градење односи и доверба, дефинирање на проблем, развивање пристапи кон решавање на проблемот или разменување информации.

Кога се користи дијалогот?

За разлика од другите споменати практики, дијалогот не мора неопходно да се фокусира врз решавање спор. Тој понекогаш се користи заради подобрување на довербата меѓу страните, што може да биде неопходно пред примената на другите видови методи за решавање спорови.

Олеснетиот дијалог, којшто е структуриран со вградување на олеснување, може, исто така, да се употреби како интервенција за рано предупредување во инструментите на алтернативно решавање спорови. Тој обично се користи кога конфликтот меѓу страните се уште не ескалирал до фаза во која страните избегнуваат комуникација околу спорните теми, туку се волни заеднички да продискутираат за опциите.

Дијалогот е разговор меѓу страните кој се случува заради разни цели како што се - градење односи и доверба, дефинирање проблем, развивање пристапи за решавање проблем или разменување информации.

ПОВЕЛИ
ВО
МОЈОТ ДОМ

SHUKAR
ALJAN
KO MO
KNER

WELCOME

SHITËPINË
URDHËRO
NË
TIME

ИЗБОРИ
МОЈ ДОМ

- ПУНТЕВНИ РЕСУРСИ

- ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА ОД ОПШТИНА
БИТОЛА

- МЕДИУМСКА ПОДДРШКА

• ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- ПОДИГАЊЕ НА СВЕСТА НА МЛАДИТЕ ЗА МЕЃУЕТНИЧКА
ТОЛЕРАНЦИЈА

Кој води дијалог?

Дијалогот се случува меѓу самите учесници во спорот, бидејќи тие директно разговараат за своите проблеми, чувства, искуства и очекувања. Сепак, трето лице или надворешна страна може да бидат одговорни за структурирањето на разговорот. Ваквата позиција/страна треба да се прифати и да се почитува од сите учесници и не смее да ѝ се наметнува на ниедна од страните, барајќи да се надмине спорот. Лицето одговорно за процесот како трета страна, треба да може да го раздвои дијалогот што се одвива меѓу учесниците од одлуките што ќе се постигнат за време, или како резултат на процесот на дијалог.

Зошто дијалогот е корисен?

Дијалогот е особено корисен за ставање крај на противничките позиции во преговарањето и за помагање на учесниците во спорот отворено и чесно да поразговараат меѓу себе. Со него, страните се поддржуваат во надминување на пречките за конструктивна билатерална дискусија коишто обично се јавуваат како резултат на конфликтен однос околу некое спorno прашање.

Исто така, дијалогот е корисен затоа што – за разлика од медијацијата или преговарањето коишто обично се фокусираат врз решавање или ублажување на непосредните причини на спорот – тој може да ги третира длабоко вкоренетите основни фактори коишто придонесле до спорот, но тие не мора неопходно да се дискутираат при неговото решавање. На овој начин, дијалогот може да помогне да се третираат структурните причини на конфликтот како што се долго опстојните разлики меѓу заедниците коишто можеби длабоко се вкорениле во општеството.

Дијалогот во практика

Едно планинско село се наоѓа во одделечен дел од земјата, далеку од центарот на општината. Населението на селото е посиромашно во споредба со другите села. Мнозинството од членовите на зедницата ѝ припаѓаат на малцинска етничка заедница, којашто се разликува од мнозинството во главниот град на општината.

Веќе неколку години, собирањето на отпадот, којшто е во надлежност на општината, ретко се врши во селото. Од неодамна, отпадот воопшто не се собира.

Лидерите во селото го обвинуваат комуналното претпријатие за тоа дека намерно не го собира ѓубрето. Лидерите тврдат дека собирањето на отпадот во нивното далечно село е поскапо отколку во главниот град на општината. Тие тврдат дека комуналното претпријатие штеди пари со тоа што не го собира ѓубрето. Исто така, велат дека општината го толерира ова непостапување како форма на казна, бидејќи мнозинството од селаните не гласале за партијата што е на власт во општината, туку за својата малцинска партија.

Директорот на комуналното претпријатие се брани со аргументот дека општината не си ги плаќа сметките на време. Неговото претпријатие почнало да избегнува да работи со општината поради загриженост дека од политички причини, претпријатието може да биде обвинето од опозицијата за проблеми што не се под негова контрола. Директорот наведува дека општинскиот центар секогаш си ги плаќа сметките и бидејќи има големо население, тој е приоритет за комуналното претпријатие.

Бидејќи несобраното ѓубре почнува да се трупa надвор од селото, лидерите започнуваат протест пред канцеларијата на градоначалникот во општината. Лидерите се убедени дека градоначалникот е виновен. Тие не сакаат да влезат во медијација, ниту во каква било помош со својот селски кмет или со комуналното претпријатие.

Вие сте лидер на локална НВО и долго време работите на проблеми во заедницата. Како резултат, ја имате довербата од сите страни. Дискретно ги спојувате сите страни – вклучувајќи ги и градоначалникот и кметот, претпријатието и селските лидери – и откривате дека сметките навистина не се платени. Но, исто така, знаете и за другите темелни проблеми. По неформални билатерални дискусии, започнувате да го олеснувате дијалогот.

На крајот, процесот не само што го решава непосредниот проблем на собирање на ѓубрето со тоа што селото си ги плаќа сметките на време, туку и помага во изградба на довербата меѓу заедниците и доведува до понатамошни инвестиции во селото од страна на општината, откако таа директно слушнала за долготрајните грижи на селските лидери и за општата излоација на заедницата, за што разговарале во текот на состаноците.

Системи за рано предупредување и дијалог

Раното предупредување е стратегија што дава можност за ефективно спречување на спор пред тој да избувне во конфликт, преку рано забележување на неговиот развој. Успешниот систем за рано предупредување, на третите страни што интервенираат им дава можност да внесат позитивни мерки за градење доверба. Користењето техника како што е дијалогот им дава време на учесниците во спорот да ги утврдат преостанатите проблеми, истовремено нудејќи ѝ на третата страна шанса за утврдување можни рани дејствија за спречување поширок спор и можност за предупредување на релевантните органи околу потребата за предвремено дејствување.

Третата страна што интервенира може да ги постави следниве прашања како дел од раното предупредување:

- Се појавува ли проблем?
- Каде и колку бргу се развива тој?
- Во кои области треба да се концентрира длабинската проценка?
- Кои се најранливите групи?
- Што и колку е потребно; кој е најдобриот одговор?
- До кој степен се преоптоварени локалните капацитети и услуги?
- Кои се главните логистички и потреби од средства?

Девет чекори за поврзување на раното предупредување со раната акција:

Раното предупредување е првиот чекор на акција за спречување ескалација на спорот. Може да се употребат следниве девет чекори за да се обезбеди рана акција на ефективно решавање спорови:

- 1** Проценување на фазата на спорот (консултации)
- 2** Утврдување на податоците (истражување/следење на трендот)
- 3** Мапирање на спорот (чинители, проблеми, ставови, интереси, опции)
- 4** Создавање и одржување доверба (повторно градење на односите)
- 5** Создавање инклузивен медијаторски процес (ориентиран кон исход)
- 6** Ангажирање учесници во поширок процес на повеќе колосеци (ангажирање државни и локални актери)
- 7** Олеснување на одлучувањето и документирање на акцијата (управување)
- 8** Мониторинг и евалвација (следење)
- 9** Заговарање (придобивање на чинителите)

Помирување

Што е тоа помирување?

Помирувањето е функција на алтернативно решавање спорови (АРС) што вклучува трета страна којашто обезбедува врска меѓу учесниците во спорот заради утврдување и дискутирање на главните проблеми со цел да се разреши истиот. Со помирувањето, страните во спорот се спојуваат на почетокот за да се намалат тензиите или непријателството. Со начинот на вклучување трета страна во процесот се прави разлика меѓу помирување и медијација. Кај помирувањето, третата страна активно им помага на страните во спорот да испитаат опции и да договорат спогодба, како и кај медијацијата. За разлика од медијаторот, којшто се обидува да изнајде ситуации во кои сите добиваат, а коишто ги задоволуваат потребите на сите страни, помирувачот често користи формати со кои се интервенира или се влијае врз исходот преку одредени отстапки. Поради ваквата разлика и поради можноста учесниците во спорот да не сакаат директно да ги покажат своите отстапки, помирувачот често оди од страна до страна. Затоа, за разлика од медијацијата, страните ретко седнуваат лице в лице на преговарачка маса.

Кога се користи помирувањето?

Помирувањето може да се употреби во која било фаза на несогласување меѓу страните коишто не можат да разработат договор. Страните го користат помирувачот за да им помогне во

Помирувачите се фокусираат врз поттикнување на страните да преговараат и да постигнат договор преку поддршка од трета страна.

разјаснувањето на проблемите и за да им даде услуги со кои ќе им се овозможи да постигнат заемно прифатлива спогодба. Во својата чиста форма, помирувањето не е секогаш афирмативно како медијацијата, бидејќи од страните може да се побара „да попуштат“ за да им се овозможи да постигнат договор.

Кој врши помирување?

Бидејќи помирувачите се фокусираат врз поттикнување на страните да преговараат и да постигнат ефективен договор преку поддршка од трета страна, помирувачот мора да ја има довербата од страните и тие да го почитуваат. Помирувачот, исто така, треба да има активна мрежа на потенцијална поддршка, како и дополнителни ресурси за логистички да им помогне на страните. Конечно, помирувачот треба да одигра силна улога во разјаснувањето и утврдувањето на проблемите, како и во изнаоѓањето на начини за истражување на можните отстапки што треба да се направат. Притоа, помирувачот ќе помогне да се создаде безбеден простор за успешни преговори, истовремено држејќи ги учесниците фокусирани врз посакуваните резултати.

Зошто помирувањето е корисно?

Оваа форма на решавање спорови може да биде особено корисна во ситуации во кои страните чувствуваат дека ќе биде тешко да се постигне договор без друго лице да изработи опции или да предложи одреден тек на постапки што ќе им овозможи да постигнат спогодба. Сепак, бидејќи помирувањето обично се фокусира врз меѓучовечките аспекти на спорот, а помалку врз интервенции околу материјалните работи, обично постои флексибилност во овој пристап. Помирувањето отвора врата учесниците да се состанат и да ги разјаснат проблемите во и вон процесот на постигнување заемно прифатлива спогодба.

На крајот, помирувањето може да биде особено корисно кога страните се навикнати на одредени нивоа и структури на моќ и сакаат да одржат степен на контрола во текот на процесот на спогодување околу спорот. На овој начин, помирувањето може да им овозможи на страните „да го разработат својот пат надолу“ од висок кон низок праг на преговори преку разни отстапки.

Помирувањето во практика

Средното училиште во вашата општина е етнички мешано. Иако директорот успешно промовирал интегриран формат на образование што има за цел да ги приближи етничките заедници, заедницата надвор од училиштето уште повеќе се поделила во последните неколку години. Неодамна здружението на родители, доброволно здружение во заедницата што го водат родители, а коешто му дава услуги на училиштето и коешто отсекогаш било етнички мешано, се поделило по етничка линија на две здруженија.

Здруженијата се во спор околу нивниот пристап до училишните средства. Во последните десет години, здружението на родители добивало мал буџет што ефективно се користел за воншколски активности. Сега, секое здружение е насочено кон средствата за да ги промовира истите воншколски активности. Бидејќи вкупниот износ на овогодешните средства останува непроменет во однос на претходните години, износот што ќе го добие секое здружение е точно половина од вкупниот буџет што го добивало здружението пред неговата неодамнешна поделба. Сами по себе, сега средствата не се доволно големи за да ги покријат истите воншколски активности како претходните, но, сепак, здруженијата не сакаат да ги здружат средствата.

Вие сте поранешен директор на училиштето, сега во пензија. Им пристапувате на двете здруженија со понуда да им помогнете да го решат спорот откако преговорите пропаднале. Одлучувате да го употребите форматот на помирување за да им помогнете на страните да го разрешат спорот откако сте ја проанализирале ситуацијата. Исто така, сте заклучиле, по почетните консултации со страните, дека иако цврсто се придржуваат до своите ставови, се чини дека се волни да направат некакви отстапки.

Поединечно се состанувате со секое здружение и ги замолувате секое да изработи листа на сите активности што имаат намера да ги спроведат во таа година. Потоа барате од секоја страна да утврди приоритетни активности. Ги споредувате листите и сфаќате дека двете страни имаат различни приоритети. Се враќате кај секоја страна за да истражите дали би биле волни да се откажат од некои активности коишто не им се приоритет. Се договарате секоја страна да ги спроведе само своите врвни приоритетни активности, префрлајќи го работниот товар помеѓу двете здруженија. На крајот, помирувањето овозможува да се спроведат сите активности.

Некои корисни совети за решавање спорови

Работење со различни видови доверба

Довербата се гради долго време, а може многу бргу да се уништи. Кога има малку доверба или кога воопшто ја нема, важно е да се утврди јасно правило за ангажирање и да се развие однесување ориентирано кон задачи за да може да се реши или прекршувањето на довербата, или да се намали недовербата.

- Договорете се експлицитно за тоа што треба да се направи и одредете рокови.
- Спроведувајте ги договорите навремено и транспарентно.
- Ако договорот не може да се спроведе, навремено информирајте ја другата страна и изнесете докази за пречките.
- Подигнете ја свеста на другиот за перцепцијата на загуба на довербата.
- Не претпоставувајте дека исто ги разбирате очекувањата.
- Развијте доволно институционални активности на доверба за дефинирање на очекувањата.
- Реафирмирајте ја посветеноста на односот на доверба..
- Со помош на инструмент за процена на довербата, работете на конкретни задачи за градење доверба.
- Изработете мерки за градење доверба (заедно изработени, спроведувани и одржувани).

Што може да се направи за подобрување на изградбата на општата доверба помеѓу напорите на државата/ локалните власти во решавањето спорови и локалните заедници и групи?

Следниве се различни видови доверба и некои карактеристики на довербата:

Доверба ориентирана кон задачи
(заснована врз соработка)

- Заедничка задача што треба да се постигне.
- Ограничена лична интеракција.
- Успехот и градењето на довербата зависат од исходот
- Служи како основа за други форми на доверба

Меѓучовечка доверба
(заснована врз однос)

- Заеднички интереси.
- Заеднички општи и посебни цели.
- Слична реакција.
- Ситуација во која и двете страни може да идентификуваат исти вредности.

Институционална доверба
(заснована врз повторена интеракција)

- Предвидливост, сигурност и доследност.
- Исполнување на роковите.
- Обврски за учинок и спроведување.
- Следење и дијалог за проблемите.

Успешна сторија за решавање спор:

Да горат светлата во ромското маало

Гиздова Махала е најсиромашниот дел од градот Дупница во Бугарија. Има малку служби, повеќето улици се неасфалтирани, а 90 проценти од жителите добиваат социјална помош од државата. Мнозинството од 2.000 жители на Гиздова Махала се од ромската заедница.

Од овие причини, долго време на жителите им е тешко да си ги платат сметките за струја. Електро-дистрибуција не можела да изврши ретроактивна наплата или да го контролира „дивото“ користење струја во маалото. Од друга страна, жителите не се снашле со комплицираниот систем на плаќање што го отежнал плаќањето на долговите и на актуелните сметки. На крајот од 2005 година, вкупните долгови за струја во маалото биле над 100.000 \$.

Локалниот лидер Георги Георгиев долго време бил загрижен за иднината на младите во маалото. Затоа, станал активен практикувач на медијација. Кога полицијата почнала да доаѓа во заедницата заедно со претставниците на електро-дистрибуција за да ја прекинат струјата на клиентите што не плаќале, Георгиев се загрижил. Тој, исто така, идентификувал потенцијален извор на конфликт, бидејќи почнувале да растат тензиите меѓу соседите од бугарска етничка припадност и Ромите кои не плаќале.

Георгиев решил да работи со Центарот за медијација во Дупница и организирал тркалезна маса со сите страни, вклучувајќи ги и претставниците од маалото, од канцеларијата на градоначалникот и од електро-дистрибуција. Сите страни биле многу скептични дека може да се постигне договор.

Но, кога Георгиев го презентирал предлогот, сите страни биле пријатно изненадени. Веднаш се појавило решение кое било прифатливо за сите страни: поедноставен план за индивидуално плаќање за повеќе од 100 засегнати домаќинства којшто им овозможувал да вршат мали ретроактивни плаќања насочени кон преостанатиот долг во комбинација со актуелните доспеани износи.

На почетокот, по договорот, отплатите биле спорадични. Но, лека-полека, со поддршка на последователни состаноци, првичниот неплатен долг почнал да се наплаќа преку мали месечни уплати од 5 до 10 \$ во долгорочни периоди до 10 години. Некои жители го отплатиле долгот побргу, додека некои домаќинства кои на почетокот не учествувале во процесот, ниту пак потпишале договор, почнале да придонесуваат поради позитивниот притисок од своите соседи.

Дел 3:
Ресурси

Решавањето спорови во заедницата не е лесна работа и бара време, ресурси и поддршка. Подолу се набројани некои институции, извори на информации и поддршка што може да бидат корисни кога барате пристап до услуги со кои ќе се помогне во решавањето спорови во заедницата.

Пред 45 години, Универзитетскиот совет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје го основа Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања. ИСППИ е задолжен:

- научно да ги истражува социолошките и политичко-правните појави во земјата и да поттикнува и да организира проучување на прашања од социолошките и политичко-правните науки, како и од развојот на општеството;
- да разработува и да усовршува истражувачки методи во општествените науки;
- да работи на развивање научни кадри и да подготвува научни наследници на полето на социолошките и политичко-правните науки;
- да обезбедува материјални и други услови за проучување и истражување;
- да организира разни форми на работа со стручен кадар, за негово обучување за независна научна работа;
- да организира собирање документација за изведување практична настава и вежби на универзитетите и на факултетот по социологија;
- да обезбедува настава на сите нивоа по социологија на сите факултети на Скопскиот Универзитет;
- да организира излагање на проблемите на социолошките и политичко-правните науки преку работилници, дискусии и други погодни форми;
- да обезбедува и непосредно да ги објавува резултатите од својата истражувачка работа;
- да издава публикации;

- да развива сеопфатна научна соработка со релевантните институции, организации и поединци кои се занимаваат со проучување на социолошките и политичко-правните науки во земјата и во странство (одлуката).

Со оваа одлука на Универзитетскиот совет, според поранешната постапка, потврдена од Извршниот совет на Собранието на СРМ во 1965 година во 5:02 ч., Институтот започна со работа на 18 октомври таа година.

Адреса и контакти:

Бул. Партизански одреди б.б. Скопје
02/3061-760; 02/3061-119 локал 204
<http://www.isppi.ukim.edu.mk/index.html>

Центар за човекови права и решавање на конфликти

Центарот за човекови права и решавање на конфликти е установа за истражување и обука, со општи цели за:

Помагање на граѓаните на земјата да преземат активна улога во решавање навидум нерешливи конфликти вкоренети во етничките и други разлики и промовирање на концептот на човекови права и основни слободи како суштински дел од политичката, правната и општествената трансформација што се одвива во земјата.

Адреса и контакти:

П. фах: 1020 Карпош
П.фах: 39 Скопје
+ 389 (0)2 3065 953
+ 389 (0)2 3065 954
+ 389 (0)2 3065 955
Web: www.chrcr.org.mk
e-mail: chrcr@chrcr.org.mk

Центар за поддршка на олеснување на меѓуетнички спорови

Центарот за поддршка на олеснување на меѓуетнички спорови е единица во рамките на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања. Центарот им помага на заедниците во олеснувањето на решавањето спорови и конфликти.

Центарот соработува со институции, организации и поединци кои сочинуваат дел од мрежата на олеснувачи што се подготвува и има капацитет и вештини за директно учество во процесите на решавање спорови или за поинаква поддршка на ваквите процеси.

Центарот ги обезбедува следниве услуги:

- Учество во олеснување со директно вклучување експерти за решавање спорови.
- Мониторинг на процесот на олеснување – присуство на Хелпс (Helps) заради гарантирање на објективноста и непристрасноста на напорите.
- Воспоставува врски меѓу заинтересираните страни и организации и институцијата локално и национално ниво.
- Консултации и упатства за заинтересираните страни во однос на процесите на решавање конфликти.
- Води база на податоци за организации и поединци кои се дел од мрежата на практичари за решавање спорови коишто поминале соодветна обука и може да се ангажираат за решавање спорови.
- Дава поддршка на мрежи или олеснувачи преку обезбедување постојана едукација, консалтинг, материјали и контакти.
- Води веб-страница којашто е достапна со информации за мрежите на олеснувачи,

медијаторите, локални и национални организации и институции, публикации и документи во врска со процесите на решавање конфликти.

Канцеларија на народен правобранител (омбудсман)

Народниот правобранител е национално тело коешто ги заштитува уставните и законските права на граѓаните и на сите други лица кога тие се повредени со постапки, дејствија и пропусти од страна на органите на државна управа и од други тела и организации коишто имаат јавни овластувања, и коишто треба да преземаат дејствија и мерки за заштита на принципот на недискриминација и адекватна и рамноправна застапеност на членовите од заедниците во органите на државна управа, единиците за локална самоуправа и јавните институции и агенции.

Адреса и контакти:

Ул. Димитрие Чупоски бр..2 (зграда на ГП Пелагонија)
тел.: 02 3129 335
contact@ombudsman.mk

Здружение на единиците на локална самоуправа – ЗЕЛС

ЗЕЛС промовира и поттикнува заемна соработка и размена на информации меѓу членовите.

ЗЕЛС има за цел:

- да служи како лоби-група и да постапува како советодавно тело за централната власт во локалните самоуправи;

- да промовира континуирана и конструктивна соработка на органите на локалната и централната власт;
- да воспоставува односи со национални и меѓународни асоцијации на локални органи;
- да организира обуки и конференции за своите членови.

Адреса и контакти:

Женевска бб,
1000 Скопје
Тел.: 02 30 99 033
contact@zels.org.mk
www.zels.org.mk

Центар за заедничка основа

Центарот за заедничка основа се изроди од „Потрага по заедничка основа“, којшто работи кон помирување, меѓуетнички односи и стабилност на Западниот Балкан од 1994 година.

ЦЗО работи во различни демографии, но, особено со деца и млади во борба против предрасудите и јакнењето на следната генерација лидери. Со програмирањето се зазема младинска перспектива, а младите се вклучуваат во процесите на одлучување.

ЦЗО создава повеќестрани проекти и иницијативи, особено со помош на медиумите и образованието, осмислени за олеснување на меѓуетничката комуникација на сите нивоа на општеството, подобрување на соработката во заедницата, промовирање мирољубива коегзистенција и поттикнување меѓукултурен дијалог во земјата. ЦЗО поддржува мултикултурно, двојазично образование, и ги ангажира младите со различно потекло околу прашања за партиципативната демократија и човековите права преку уметноста и културата.

Адреса и контакти:

Ленинова 72/1-10
1000 Скопје
Тел.: 02 3118-572
Факс: 023-118-322
Е-пошта: vilma@sfcg.org

Нансен дијалог центар

Нансен дијалог центар е локална невладина и непрофитна организација, основана во 2000 година, поддржана од Академијата Нансен од Лилехамер, Норвешка. НДЦ Скопје е дел од Нансен дијалог мрежата којашто се состои од Нансен дијалог центрите на Западниот Балкан и Академијата Нансен во Норвешка.

Визијата на организацијата е демократско општество во кое дијалогот е секојдневно орудие за решавање конфликти меѓу поединци, групи или заедници. Општество во кое мирот, мултиетничката кохезија, интеграцијата, еднаквоста и толеранцијата се основни вредности.

Мисијата на НДЦ е поддршка за активни и ефективни процеси на интеркултурен и интернетнички дијалог на локално, национално и регионално ниво со цел придонесување кон превенција на конфликти, помирување и градење мир преку разни програмски активности, особено во областа на образованието.

Адреса и контакти:

Народен фронт 31/10
1000 Скопје
Е-пошта: ndcscopje@nansen-dialogue.net
Тел.: 02 3209 905
Факс: +389 (0) 2 3296 906
Лице за контакт: Сашо Стојковски, Главен извршен директор
sasho.ndcscopje@nansen-dialogue.net

Центар за ромска заедница „ДРОМ“

ЦРЗ „ДРОМ“ е ромска НВО којашто соработува со релевантни институции во и надвор од земјата. Исто така, тој заговара, мотивира и активно работи за повисок животен стандард и повисок степен на интеграција на Ромите во општествениот живот преку проекти и програми од едукативен, хуманитарен, социјален и еманципациски карактер, како и за почитување на родовите разлики.

Адреса и контакти:

Улица III МУБ бр. 14
1300 Куманово
Тел.: 031 411 406
info@drom.org.mk
www.drom.org.mk

Агенција за локален развој

АЛР-Струга е граѓанска организација насочена кон подобрување на квалитетот на живот на жителите од општина Струга и од регионот преку јакнење на интернетничкиот дијалог и соработка меѓу различните етнички заедници, поддржувајќи локални граѓански иницијативи, воспоставување на нови одржливи форми на туризам, организирајќи културни настани, стимулирајќи локални дејности и промовирајќи волонтерство.

Преку соработка со разни актери од земјата и од соседните заедници, АЛР ќе придонесе кон создавање одржливи решенија за општ развој на општината Струга и на регионот. АЛР-Струга ги признава универзалните принципи за одржлив социо-економски развој, општествена вклученост на ранливите групи, родова еднаквост, интернетнички дијалог и соработка, и заштита на животната средина.

Адреса и контакти:

Владо Малески бб
6330 Струга
Тел.: 046 784 151
contact@ldastruga.org
www.ldastruga.org

Здружение на жени „Езерка“

Здружението на жени „Езерка“ – Струга е женска асоцијација која е: невладина, непартиска и непрофитна организација.

- SCостојба на „будност“, мултиетничка мрежа на РМ, борба против трговија со луѓе и организиран криминал, и Македонско женско лоби
- Подобрување на социо-економскиот статус на жените;
- Поголемо учество на жените во власта и во процесите на одлучување;
- Борба против насилство, злоупотреба и трговија со жени и деца;
- Борба против зависност од дрога, деликвенција и проституција;
- Борба против СИДА преку едукација и превенција.

Адреса и контакти:

Градски Пазар, меѓуспрат
Струга
Тел.: 070 536-592
ezerka.struga@yahoo.com
www.ezerkastruga.com

Здружение на жени СИРМА

Еднакви можности за жените, човекови права, родова еднаквост, жени во политиката, борба против насилство врз жените.

Адреса и контакти:

ул. Боро Прџан 26
Куманово
Тел.: 070 839 631
www.zenskicentarku.org

Центар за меѓукултурен дијалог

Мисијата на Центарот за меѓукултурен дијалог е да промовира и да поддржува меѓукултурно разбирање и соработка, мир и солидарност преку активно младинско учество во општеството, и особено преку волонтерско вклучување на локално и меѓународно ниво.

- Мир и човекови права
- Активно младинско учество // Јакнење
- Интеркултурност
- Волонтерско вклучување
- Почитување на животната средина
- Општествена, етничка, верска, културна, родова вклученост и еднаквост
- Транспарентност и партнерство

Адреса и контакти:

ул. Вера Которка 39
Куманово
Тел.: 031 421 330
contact@cid.mk
http://cid.mk/

Центар за развој на заедницата

Центарот се фокусира врз поттикнување на граѓаните активно да учествуваат во развојот на својата локална заедница и да создадат клима на ефективна интернетичка соработка, како и да формираат партнерства меѓу невладините организации, деловниот сектор и локалната самоуправа. Стратегиските цели на ЦРЗ Кичево се следниве:

- Зајакнување на капацитетите за создавање партнерства помеѓу невладините организации, деловниот сектор и локалната самоуправа
- Развој на демократијата и активирање на граѓаните во процесот на локално владеење
- Интеграција на етничките заедници во локалниот развој

Целните групи на ЦРЗ Кичево се следниве:

- Граѓански организации во Кичевскиот регион
- Различни етнички заедници присутни во регионот
- Јавни институции
- Активни млади луѓе, студенти
- Неформални граѓански групи

Адреса и контакти:

Љубица Богеска 4
6250 Кичево
Тел.: 045 223390
www.ngocenters.org.mk

Центар за пермакултура и градење мир (ЦПКГМ)

ЦПКГМ е основан за да ги третира следниве потреби:

- Градење мир меѓу мултиетничките групи
- Активно учество на граѓаните во процесите на демократизација
- Институционален и професионален пристап при решавање еколошки прашања
- Самоодржливост и самовработување на млади стручњаци во разни области

Организацијата работи според следниве теми:

- Пермакултура и животна средина
- Градење мир и благосостојба
- Човекови права и родова политика
- Младина и култура

Адреса и контакти:

бул. Браќа Гиновски бб
1230 Гостивар
web: www.ppc.org.mk
Е-пошта: ppc@ppc.org.mk
Тел.: + 389 (0) 42 216 999
Факс: + 389 (0) 42 216 999

Лице за контакт:

Пајтим Саити, Извршен директор
Тел.: + 389 (0) 42 216 444
Е-пошта: pajtim@ppc.org.mk

Публикацијата е на Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП) и Заедницата на единиците на локална самоуправа (ЗЕЛС).

Нејзината цел е да обезбеди преглед за граѓаните, локалните власти и организации, на искуствата што може да употребат во разрешувањето на споровите во мултикултурните заедници. Исто така на читателите им обезбедува информации за локалните ресурси коишто можат да помогнат во разрешувањето на споровите во заедниците.